

УДК 355.233.2:796

ДИНАМІКА МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ В ПРОЦЕСІ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Андрій Петрук¹, Сергій Романчук¹, Орест Лесько¹, Андрій Демків¹,
Сергій Гоманюк², Олександр Воронцов³

¹ Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів, Україна, andpetruk@ukr.net

² Військовий інститут танкових військ НТУ «ХПІ», Харків, Україна

³ Служба безпеки України, Київ, Україна

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-02-64-70>

Анотація

Актуальність. У процесі фізичного вдосконалення військовослужбовців бере участь велика кількість фахівців, але провідне місце в цьому належить командирам підрозділів. Їх підготовка до виконання обов'язків керівників форм фізичної підготовки розпочинається в стінах вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) у процесі фізичної підготовки. Формування методичної майстерності випускників ВВНЗ – це прямий внесок у методичне забезпечення фізичної підготовки у військах, необхідна передумова відмінної фізичної підготовки, яка є складовою частиною бойової. У наукових працях О. М. Лойка (2000, 2012), О. М. Ольхового (2005–2014), Є. Д. Анохіна (2010), С. В. Романчука (2015) та інших відзначено, що процес фізичної підготовки курсантів у ВВНЗ зводиться тільки до формування фізичних якостей. **Завдання роботи** – експериментально перевірити ефективність авторської програми методичної складової навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» курсантів ВВНЗ у формуванні методичних умінь та навичок у майбутніх командирів військових підрозділів. **Методологія проведення роботи** – організований чотирирічний формувальний педагогічний експеримент. У ньому брали участь 60 курсантів (експериментальна група, $n=30$; контрольна група, $n=30$). Ефективність експериментальної концепції визначили, використовуючи зміни показників методичної та теоретичної підготовленості курсантів. **Результати роботи.** Розглянуто результати педагогічного формувального експерименту, які доводять ефективність авторської програми методичної підготовки. Установлено, що в курсантів контрольної групи протягом навчання у вищому військовому навчальному закладі в процесі дослідження за результатами динаміки середнього рівня методичної підготовленості покращилася на 0,3 бала (від 3,7 до 4,0 бала), при цьому достовірних змін не відбулось ($t=1,28$; $p>0,05$). Доведено, що по закінченню експерименту в курсантів-випускників експериментальної групи різниця рівня методичної підготовленості складає 1,0 бала, порівняно з вихідним рівнем (від 3,6 до 4,6 бала), що є статистично достовірно ($t=4,38$; $p<0,001$). **Висновки.** Програму вдосконалення методичної підготовленості в процесі фізичної підготовки у ВВНЗ рекомендуємо використовувати під час підготовки курсантів ВВНЗ.

Ключові слова: керівники, фізична підготовка, методична підготовленість, авторська програма, курсанти.

Андрей Петрук, Сергей Романчук, Орест Леско, Андрей Демкив, Сергей Гоманюк, Александр Воронцов. Динамика методической подготовки курсантов в процессе оптимизации физической подготовки. **Актуальность.** В процессе физического совершенствования военнослужащих принимает участие большое количество специалистов, но ведущее место в этом принадлежит командирам подразделений. Их подготовка к выполнению обязанностей руководителей форм физической подготовки начинается в стенах высших военных учебных заведений (ВВУЗ) в процессе физической подготовки. Формирование методического мастерства выпускников ВВУЗ – это прямой вклад в методическое обеспечение физической подготовки в войсках, необходимая предпосылка отличной физической подготовки, которая является составной боевой подготовки. В научных трудах А. Н. Лойко (2000, 2012), А. Н. Ольхового (2005–2014), Е. Д. Анохина (2010), С. Романчука (2015) и др. отмечается, что процесс физической подготовки курсантов ВВУЗ сводится только к формированию физических качеств. **Задачи работы** – экспериментально проверить эффективность авторской программы методической составляющей учебной дисциплины «Физическое воспитание и специальная физическая подготовка» курсантов ВУЗа на формирование методических умений и навыков у будущих командиров воинских подразделений. **Методология проведения работы** – организован четырехлетний формовочный педагогический эксперимент. В нем принимали участие 60 курсантов (экспериментальная группа, $n = 30$; контрольная группа, $n = 30$). Эффективность экспериментальной концепции была определена, используя изменения показателей методической и теоретической подготовленности курсантов. **Результаты работы.** Рассмотрены результаты педагогического формирующего эксперимента, которые доказывают эффективность авторской программы методической подготовки. Установлено, что у курсантов контрольной группы на протяжении обучения в высшем военном учебном заведении в процессе исследования по результатам динамики среднего уровня методической

підготовленості улучшилась на 0,3 балла (от 3,7 до 4,0 баллов), при этом достоверных изменений не произошло ($t = 1,28$, $p > 0,05$). Доказано, что по окончании эксперимента у курсантов-выпускников экспериментальной группы разница уровня методической подготовленности составляет 1,0 балла, по сравнению с исходным уровнем (от 3,6 до 4,6 балла), что является статистически достоверным ($t = 4,38$; $p < 0,001$). **Выводы.** Программу совершенствования методической подготовленности в процессе физической подготовки ВВУЗа рекомендуем использовать при подготовке курсантов ВУЗа.

Ключевые слова: руководители, физическая подготовка, методическая подготовленность, авторская программа, курсанты.

Andriy Petruk, Serhiy Romanchuk, Orest Lesko, Andriy Demkiv, Serhiy Homaniuk, Oleksandr Vorontsov. Dynamics of Methodological Preparation of Cadets in the Optimization of Physical Training. Actuality. A large number of specialists take part in the process of physical training of servicemen, but the leading place in this belongs to the unit commanders. Preparedness of unit commanders for the duties of the leaders of physical training forms begins at the higher military education institutions (HMEI) in the process of physical training. Methodological skills-formation among graduates of the HMEI is a direct contribution to the methodological provision of physical training in troops, a prerequisite for the excellent physical training, which is a component of combat training. In scientific works by O. M. Loyik (2000, 2012), O. M. Olkhovyi (2005–2014), Ye. D. Anokhin (2010), S. V. Romanchuk (2015) and others, it is noted that the process of physical fitness level of cadets in HMEI is reduced to the formation of physical features. **The purpose of the study** – to experimentally verify the effectiveness of the author's program of the methodological component of the discipline «Physical Education and Special Physical Training» for the cadets of HMEI for the methodological skills-formation among future unit commanders. **Methodology of the study** – organized a four-year pedagogical experiment. Sixty cadets participated in it (experimental group, $n=30$; control group, $n=30$). The effectiveness of the experimental concept was determined using changes in the indicators of methodological and theoretical training of cadets. **The Results of the Study.** The results of the pedagogical experiment, which prove the effectiveness of the author's program of methodological preparation, were considered. It was determined that during the study at HMEI the results of the dynamics of the average level of methodological preparedness of control group cadets improved by 0,3 points (from 3,7 to 4,0 points), while no significant changes occurred ($t=1,28$; $p>0,05$). It was proved that at the end of the experiment, the level of methodological preparation among graduate cadets of the experimental group is 1,0 point, in comparison with the initial level (from 3,6 to 4,6 points), that is statistically significant ($t=4,38$; $p<0,001$). **Conclusions.** The program of improving the methodological preparation in the process of physical training in HMEI is recommended to be used during the training of cadets of HMEI.

Key words: leaders, physical training, methodological preparation, author's program, cadets.

Вступ. Адекватна підготовка та ведення бойових дій в умовах сучасності значною мірою залежать і від фізичної підготовки, у якій однією з важливих складових частин є методична підготовка, що доведено низкою провідних науковців [1; 4; 5; 7; 12]. Практично три десятиріччя методичний складник фізичної підготовки в Збройних силах України (ЗСУ) залишалася за межами уваги дослідників. Сьогодні комплексні та системні праці з цього питання відсутні. На сучасному етапі реформування ЗСУ методична складова фізичної підготовки у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ), які готують військових фахівців командних ланок, потребує суттєвих змін щодо її подальшого вдосконалення та розвитку.

Ця стаття – частина наукових програм плану наукової й науково-технічної діяльності Управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) Збройних сил України на 2011–2016 рр. за темою науково-дослідної роботи «Модель фізичної підготовки у Збройних силах України зразка 2017 року та перспективи її розвитку», шифр – «Перспектива-ФП» (номер державної реєстрації 0101U001568), плану науково-дослідної роботи на 2011–2016 рр. Міністерства оборони України в межах тем «Обґрунтування критеріїв і показників визначення психофізіологічних можливостей військовослужбовців під час ведення бойових дій», шифр – «Можливість», (номер державної реєстрації 0101U001767).

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Проблема підвищення рівня методичної підготовленості різних категорій військовослужбовців на етапах професійного становлення піднімали у своїх дослідженнях різні науковці, серед яких – С. В. Романчук, О. М. Ольховий, О. М. Лойко, Є. Д. Анохін, А. І. Яворський та ін. [5; 8; 9; 10; 12]. На думку вищевказаних авторів, одним із головних напрямів, за якими можна вирішувати питання інтенсифікації фізичної підготовки курсантів, є вдосконалення методичних основ процесу фізичної підготовки.

Професором О. М. Ольховим та ін. розроблено рекомендації щодо підвищення рівня методичної підготовленості майбутніх офіцерів в умовах модульно-рейтингового навчання [5; 11]. Вивченням

досвіду різних аспектів організації навчання керівників фізичної підготовки в провідних іноземних арміях займався професор А. В. Магльований та ін. [2]. Аналіз закордонного досвіду свідчить про значну увагу до питання набуття теоретичних знань, формування методичних навичок і звичок до самостійних занять. Деякі науковці розглядали певні складові частини системи підготовки керівників, але цього, вочевидь, недостатньо у зв'язку зі зміною структури та змісту процесу бойової підготовки, новими підходами до використання методів, прийомів і засобів підготовки військ. Аналіз наукової літератури засвідчив недостатню кількість робіт, спрямованих на комплексне дослідження впливу різних авторських програм на методичну підготовленість курсантів у процесі фізичної підготовки в умовах реалій сучасного реформування Збройних сил України та визначення напрямів її вдосконалення.

Мета дослідження – експериментально перевірити ефективність авторської програми методичної складової частини навчальної дисципліни «Фізичне виховання й спеціальна фізична підготовка» курсантів ВВНЗ на формування методичних умінь і навичок у майбутніх командирів військових підрозділів.

Матеріал та методи дослідження – теоретичний аналіз даних науково-методичної літератури та всесвітньої інформаційної мережі Інтернет; формувальний педагогічний експеримент; математично-статистична обробка матеріалів дослідження.

Дослідження проводили на базі національної академії сухопутних військ (м. Львів). У ньому брали участь 60 курсантів (експериментальна група, $n=30$; контрольна група, $n=30$). Нами організовано чотирирічний формувальний педагогічний експеримент. Ефективність експериментальної концепції визначили, використовуючи зміни показників методичної та теоретичної підготовленості курсантів.

Результати дослідження. Дискусія. У процесі аналізу керівних документів із фізичної підготовки визначено, що основними складовими частинами системи навчання керівників фізичної підготовки є процес набуття теоретичних знань та методичних умінь із питань організації й проведення навчальних занять, ранкової фізичної зарядки, спортивно-масової роботи, фізичних тренувань під час навчально-бойової діяльності, самостійних фізичних тренувань. Цей процес здійснюється на всіх етапах навчання у ВВНЗ, а також індивідуальної підготовки [3]. Дослідженнями професора О. М. Ольхового встановлено, що основними недоліками чинної системи підготовки керівників із фізичної підготовки є відсутність урахування вхідного рівня підготовленості тих, хто навчається; відсутність диференціації навчального матеріалу залежно від завдань службово-бойової діяльності, змісту й умінь для їх реалізації; недостатня ефективність методики й організації самостійного навчання; відсутність оцінки рівня засвоєння програми підготовки на основі обліку особливостей етапів навчання [5]. Методична підготовка – одна зі складових частин компетентностей, сформованих у курсантів. Цей розділ навчальної програми передбачає оволодіння курсантами знань і вмінь з організації й методики проведення всіх форм фізичної підготовки військовослужбовців та розвитку основних психофізичних якостей. Під час проведення фізичної підготовки підпорядкованого особового складу командири виступають як організатори, педагоги-вихователі й методисти. Потреба навчати особовий склад фізичних вправ, прийомів і дій, розвивати та вдосконалювати в нього фізичні, спеціальні й вольові якості робить необхідним володіння командирами сучасними методами управління фізичною підготовкою, методичними навичками та вміннями в організації й проведенні фізичної підготовки. Без цього забезпечити якісне виконання покладених на них обов'язків, щодо формування фізичної готовності військовослужбовців до бойової діяльності неможливо.

Формування методичної майстерності курсантів вищих військових навчальних закладів – це прямий внесок у методичне забезпечення фізичної підготовки у військах, необхідна передумова високої ефективності процесу фізичного вдосконалення особового складу військових підрозділів і частин Збройних сил України та, завдяки цьому, – доведення його фізичної підготовленості до рівня, якого вимагає сьогодення.

Авторська програма методичної підготовки курсантів, на відміну від чинної програми в курсантів ВВНЗ Сухопутних військ, передбачає підготовку керівників занять відповідно до знань і вмінь, які курсанти отримують під час вивчення професійно-профільних дисциплін [6].

Визначення рівня методичної підготовленості курсантів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп відбувається під час проведення іспитів із навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка» наприкінці I, II, III і IV курсів.

Зміст методичного завдання відповідав обсягу знань і вмінь, які формувалися протягом навчального року. В авторській програмі, на відміну від класичної, розкрито нові особливості програми формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки. Представлено компоненти методичної майстерності, вимоги й оцінювання керівника фізичної підготовки, методичні завдання

для курсантів різних курсів навчання та різних спеціальностей, які з останнього курсу враховують особливості організації фізичної підготовки у військових підрозділах, куди прибудуть випускники для подальшого проходження служби на посадах командирів-керівників фізичної підготовки. Розроблено поради щодо організації індивідуальної фізичної (методичної як складової) підготовки молодим офіцерам.

За підсумками звітів результатів іспитів із фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки в контрольній групі (КГ $n=30$), а також і в експериментальній (ЕГ $n=30$) протягом 2013–2017 рр. визначено динаміку методичної підготовленості вищевказаних курсантів НАСВ.

За вихідний рівень методичної підготовленості нами встановлено результати, отримані наприкінці першого року навчання. Статистична обробка отриманих даних не виявила достовірної різниці між показниками курсантів ЕГ ($3,6 \pm 0,2$ бала) і курсантів КГ ($3,7 \pm 0,2$ бала) ($t=0,45$; $p>0,05$). У курсантів, котрі навчалися за класичною програмою вдосконалення методичної підготовленості, протягом навчання у ВВНЗ відбуваються хвилюподібні позитивні зміни. Так, під час навчання на II курсі середній бал покращився до $3,9 \pm 0,2$ бала, порівняно з I курсом, де він становив $3,7 \pm 0,2$ бала, але достовірної різниці в показниках не виявлено ($t=0,61$; $p>0,05$). У кінці III курсу навчання показники методичної підготовленості курсантів КГ погіршилися на 0,1 бала, тобто середній результат становив 3,8 бала, порівняно з IV семестром. За один рік достовірних змін не відбулось ($t=0,37$; $p>0,05$). По закінченню експерименту в курсантів-випускників різниця рівня методичної підготовленості складала 0,2 бала, порівняно з курсантами III курсу ($4,0 \pm 0,2$ бала) ($t=1,01$; $p>0,05$). У процесі дослідження за результатами у курсантів КГ виявлено, що в середньому рівень методичної підготовленості курсантів за час навчання у ВВНЗ зріс на 0,3 бала, але достовірно не змінився ($t=1,28$; $p>0,05$; рис. 1).

У курсантів, які навчалися за авторською програмою вдосконалення методичної підготовленості, протягом навчання у ВВНЗ відбуваються позитивні зміни. Так, під час навчання в курсантів ЕГ на II курсі середній бал покращився до $3,8 \pm 0,2$ бала, порівняно з I курсом, де він становив $3,6 \pm 0,2$ бала, але достовірної різниці в показниках не виявлено ($t=0,76$; $p>0,05$). У кінці III курсу навчання показники методичної підготовленості курсантів ЕГ покращилися на 0,4 бала, тобто середній результат становив 4,2 бала, порівняно з результатом IV семестру, за один рік достовірних змін не відбулось ($t=1,32$; $p>0,05$). У кінці IV курсу навчання показники методичної підготовленості курсантів ЕГ покращилися на 0,4 бала, тобто середній результат становив 4,6 бала, порівняно з результатом VI семестру, за один рік достовірних змін не відбулось ($t=1,80$; $p>0,05$). По закінченню експерименту в курсантів-випускників різниця рівня методичної підготовленості складає 1,0 бал, порівняно з рівнем методичної підготовленості тих самих курсантів на кінець I курсу ($3,6 \pm 0,2$ бала, $4,6 \pm 0,2$ бала), що є статистично достовірно ($t=4,38$; $p<0,001$) (рис. 1).

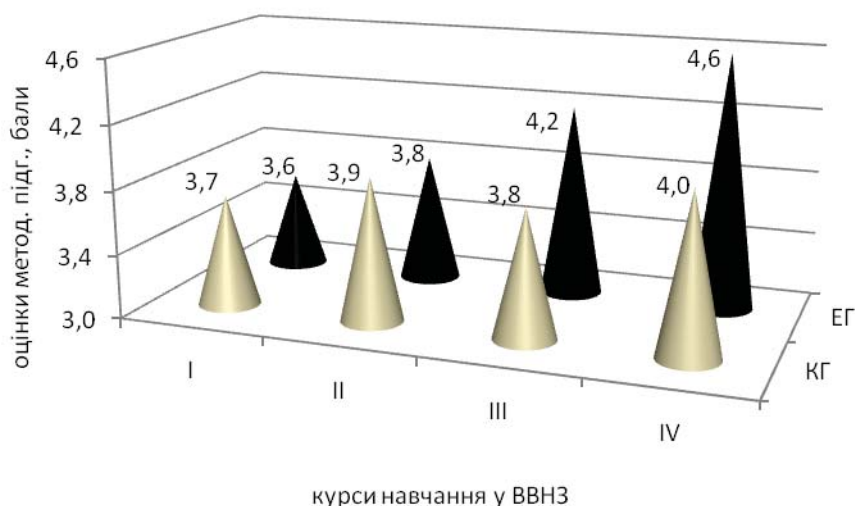

Рис. 1. Динаміка методичної підготовленості курсантів ЕГ ($n=30$) та КГ ($n=30$) за час експерименту, балів

Примітки:

- середній бал курсантів КГ;
- середній бал курсантів ЕГ.

Якісний аналіз рівня методичної підготовленості випускників ВВНЗ, які брали участь у формуальному експерименті, засвідчив, що наприкінці навчання між показниками ЕГ та КГ існує достовірна різниця ($t=3,94$; $p<0,001$). Зазначимо, що більшість курсантів ЕГ показали відмінний рівень методичної підготовленості (63,3 %), 36,7 % отримали оцінку «добре». У КГ більшість курсантів мають добрий рівень методичної підготовленості (66,6 %), 16,7 % особового складу – «задовільно»; такий самий відсоток курсантів КГ (16,7 %) відзначаються відмінним рівнем методичної підготовленості (рис. 2).

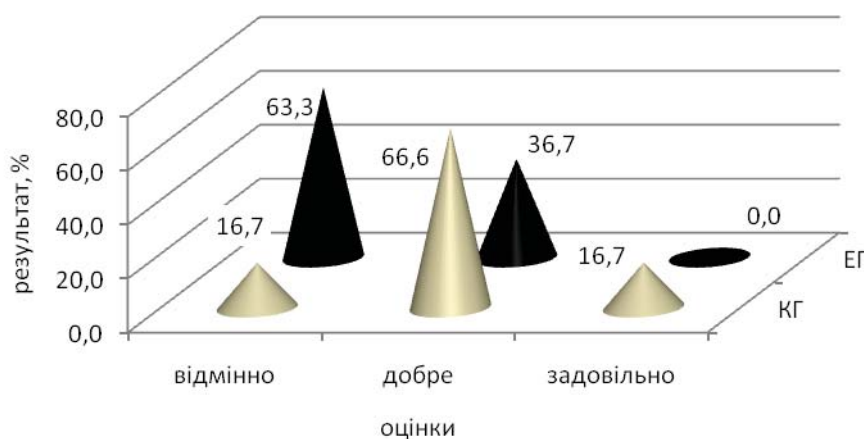

Рис. 2. Якісна характеристика рівня методичної підготовленості курсантів ЕГ ($n=30$) та КГ ($n=30$) наприкінці формуального експерименту, %

Примітки:

- середній бал курсантів КГ;
- середній бал курсантів ЕГ.

За результатами впровадження авторської програми формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки виявлено, що чітке визначення завдань і змісту методичних занять, розуміння курсантами необхідності вивчення методів навчання має значно вищий ефект, порівняно з класичною, тобто чинною організацією методичної підготовки. Доведено, що авторська програма формування методичної підготовленості дає змогу більш якісно підготувати випускників – майбутніх командирів військових підрозділів до організації та проведення різних форм фізичної підготовки з підлеглим особовим складом.

Висновки. Процес фізичної підготовки курсантів командних ВВНЗ ЗСУ залежить безпосередньо від методичної підготовки керівників форм фізичної підготовки, їхньої теоретичної обізнаності із застосуванням сучасних педагогічних методів, способів, прийомів та дій. Більшість науковців вважає недостатньо ефективною чинну методичну систему фізичної підготовки, яка сьогодні обов'язково потребує суттєвих змін, побудованих на сучасних тенденціях розвитку військової освіти в умовах особливого періоду з урахуванням практичного досвіду в АТО на Сході України та науково-методичного досвіду провідних іноземних армій. Результати педагогічного формуального експерименту доводять високу ефективність авторської програми методичної підготовки. У курсантів КГ протягом навчання у ВВНЗ у процесі дослідження за результатами динаміки середнього рівня методичної підготовленості покращилася на 0,3 бала (від 3,7 до 4,0 балів), при цьому достовірних змін не відбулось ($t=1,28$; $p>0,05$). У курсантів ЕГ, які навчалися за авторською програмою вдосконалення методичної підготовленості в процесі фізичної підготовки у ВВНЗ, відбулися позитивні зміни. По закінченню експерименту в курсантів-випускників різниця рівня методичної підготовленості складала 1,0 бала, порівняно з вихідним рівнем (від 3,6 до 4,6 бала), що є статистично достовірно ($t=4,38$; $p<0,001$). Цю програму вдосконалення методичної підготовленості в процесі фізичної підготовки у ВВНЗ рекомендуємо використовувати під час підготовки курсантів ВВНЗ.

Перспективами подальших досліджень є комплексний підхід до розробки та вдосконалення науково обґрунтованих програм та методичних рекомендацій із проведення різних форм і заходів із військовослужбовцями в процесі фізичної підготовки.

Джерела та література

1. Камаев О. И., Пилипец О. В., Белошенко Ю. К. Оптимизация соотношения физической и методической подготовки курсантов командного факультета Академии внутренних войск МВД Украины. *Физическое воспитание студентов*: [сб. науч. тр./под ред. Єрмакова С. С.]. Харьков, 2011. № 2. С. 47–49.
2. Магльований А., Петрук А., Лесько О., Кожух Н. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій. *Спортивна наука України*. 2015 № 5 С. 16–20. URL: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/349/338>
3. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України № 35 від 11.02.14 р. про затвердження тимчасової настанови з фізичної підготовки в ЗСУ – 231 с.
4. Номеровський С. В. Проблемні питання сучасного стану методичної підготовки курсантів військово-морських навчальних закладів під час вивчення навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт». *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки військовослужбовців*: матеріали всеармійської наук.-метод. конф. (Київ, 24 листоп. 2011 р.)/за заг. ред. Фігноєнова Ю. С. Київ: НУОУ, 2011. С. 137–145.
5. Ольховий О. М. Модульно-рейтингова система підготовки офіцерів-керівників занять з фізичної підготовки: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Львів, 2005. 20 с.
6. Петрук А. П. Програма формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки. *Науковий часопис. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/фізична культура і спорт»*: зб. наук. праць/за ред. О. В. Тимошенка. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова 2017. Вип. 5 К(86) 17. С. 256–261.
7. Петрук А. П. Рівень методичної підготовленості офіцерів, як складової фізичної підготовки підрозділу. *Науковий часопис. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/фізична культура і спорт»*: зб. наук. праць/за ред. О. В. Тимошенка. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова 2017. Вип. 3 К(84) 17. С. 353–358.
8. Романчук В. М., Муляр М. І., Романчук С. В. Організація методичної підготовки курсантів з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, підготовка і спорт»: метод. рек. Житомир: ЖВІРЕ, 2004. 104 с.
9. Романчук С. В., Логінов Д. О., Анохін Є. Д. Методичний практикум з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт»: [навч.-метод. посіб.]. Львів, 2010. 128 с.
10. Романчук С. В. Теоретико-методологічні засади фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних сил України: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту. Львів: ЛДУФК, 2013. 39 с.
11. Шлямар І. Л. Методична підготовленість командира – основа фізичної підготовки підрозділу. *Фізична підготовка особового складу Збройних сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України*: досвід, сучасність, проблеми та перспективи розвитку: матеріали наук.-метод. конф. 26–28 лист. 2014 р. Київ: МОУ, 2014. С. 358–363.
12. Яворський А. І. Програма прикладної фізичної підготовки офіцерів мобілізованих із запасу. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. праць Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2016. № 1 (33). С. 34–39.

References

1. Kamaiev O. I., Pylypets O. V., Beloshenko Y. K. (2011). Optimizaciya sootnosheniya fizicheskoy i metodicheskoy podgotovki kursantov komandnogo fakulteta Akademii vnutrennih vojsk MVD Ukrainy [Optimization of cadets' physical and methodological of commanding faculty of Internal Affairs Academy]. *Fizicheskoe vospitanie studentov*, Kharkiv, no 2, 47–49.
2. Mahliovanyi A., Petruk A., Lesko O., Kozhuh N. (2015). Fizichna pidgotovka v sistemi formuvannya vijskovih fahivciv providnih inozemnih armij [Physical training in the system of military specialists education of leading foreign armies]. *Sportivna nauka Ukrayini*, no 5, 16–20. Rezhym dostupu: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/349/338>
3. Nakaz Generalnogo shtabu Zbrojnih Sil Ukrayini № 35 vid 11.02.14 r. pro zatverdzhennya timchasovoyi nistanovi z fizichnoyi pidgotovki v ZSU, 231.
4. Nomerovskiy S. V. (2011). Problemni pitannya suchasnogo stanu metodichnoyi pidgotovki kursantiv vijskovomorskih navchalnih zakladiv pid chas vivchennya navchalnoyi disciplini «Fizichne vihovannya, specialna fizichna pidgotovka i sport» [Issues of modern methodological training status in training cadets of Navy education establishments on discipline – Physical education, special physical training and sports']. *Suchasni tendenciyi ta perspektivi rozvitku fizichnoyi pidgotovki vijskovosluzhbovciv* : mater. vsearmijskoyi nauk.-metod. konf. (Kiyiv, 24 listop. 2011 r.) / za zag. red. Fignogenova Yu.S. K.: NUOU, 137–145.
5. Olkhoviy O. M. (2005). Modulno-rejtingova sistema pidgotovki oficeriv-kerivnikov zanyat z fizichnoyi pidgotovki: [Tekst] : avtoref. dys. kand. nauk z fiz. vykhov. i sportu: 24.00.02 [Module-rating system of training officers-commanders of physical training], Thesis abstract for Cand. Sc (Physical Education). Lviv, 20.

6. Petruk A. P. (2017). Programa formuvannya metodichnoyi pidgotovlenosti kursantiv VVNZ u procesi fizichnoyi pidgotovki [The programme of forming cadets' methodological qualification during physical training]. *Naukovij chasopis seriya15 «Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoyi kulturi / fizichna kultura i sport» zb. naukovih prac / Za red. O. V. Timoshenka*, K.: Vid-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, vyp. 5 K(86) 17, 256–261.
7. Petruk A. P. (2017). Riven metodichnoyi pidgotovlenosti oficeriv, yak skladovoyi fizichnoyi pidgotovki pidrozdilu [Level of officers' methodological efficiency as an element of units' physical fitness] / *Naukovij chasopis seriya15 «Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoyi kulturi / fizichna kultura i sport» zb. naukovih prac / Za red. O. V. Timoshenka*, K.: Vid-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, vyp.3 K(84) 17, 353–358.
8. Romanchuk V. M., Muliar M. I., Romanchuk S. V. Organizaciya metodichnoyi pidgotovki kursantiv z navchalnoyi disciplini «Fizichne vihovannya, pidgotovka i sport» [Planning of cadets' methodological training on discipline «Physical education, special physical training and sports»]: Metodichni rekomendaciyi. Zhytomyr, 104.
9. Romanchuk S. V., Lohinov D. O., Anokhin Y. D. (2010). Metodichnij praktikum z navchalnoyi disciplini «Fizichne vihovannya, specialna fizichna pidgotovka i sport» [Methodological workshop on discipline «Physical education, special physical training and sports»]: navch.-metod. Posib., L., 128 .
10. Romanchuk S. V. (2013). Teoretiko-metodologichni zasady fizichnoyi pidgotovki kursantiv vijskovih navchalnih zakladiv Suhoputnih vijsk Zbrojnih sil Ukrayini : avtoref. dys. ... dok. nauk z fiz. vykhov. i sportu, Lviv, 39.
11. Shliamar I. L. (2014). Metodichna pidgotovlenist komandira – osnova fizichnoyi pidgotovki pidrozdilu [Commander's methodological efficiency as a core element of unit's physical fitness] Fizichna pidgotovka osobovogo skladu Zbrojnih sil, inshih vijskovih formuvan ta pravoohoronnih organiv Ukrayini: dosvid, suchasnist, problemi ta perspektivi rozvitku: materialy nauk.-metod. konf. 26–28 listopada 2014 r., Kiyiv : MOU, 358–363.
12. Yavorskyi A. I. (2016). Programa prikladnoyi fizichnoyi pidgotovki oficeriv mobilizovanih iz zapasu [Programme of applied officers' physical training who are conscripted from reserve]. *Fizychne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zb. nauk. pr. Skhidnoievrop. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, Luts'k : Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky*, no. 1 (33), 34–39.

Стаття надійшла до редакції 08.05.2018 р.